

Katsaus avoimen tieteen vuoteen 2016

Näkökulmat Julkaistu 30.12.2016 klo 14:34 Kirjoittaja Jessica Parland-von Essen

Avoin tiede on edennyt kuluneen vuoden aikana hienoin harppauksin. Tuoreessa [selvityksessä](#) muutoksen laajuus näkyi hurjana, sillä lähes kaikissa aiemmin arvioiduissa organisaatioissa on ryhdytty uusiin toimenpiteisiin avoimuuden tukemiseksi ja monessa organisaatioissa kehitys on ollut nopeaa. Tämä tarkoittaa, että monella tutkijalla on nyt toimintaympäristö, jossa avointa tiedettä on helpompi tehdä. Organisaatioissa on tiedostettu tuen ja palveluiden tarve ja myös nähty ne hyödyt, joita avoimuus tarjoaa niin tieteelle, tutkijoille kuin organisaatiollekin.

Paitsi organisaatioiden kehittymistä, avoimen tieteen ja tutkimuksen edistyminen vaatii osaamisen lisäämistä. On omaksuttava uusia toimintamalleja ja opittava niistä vaihtoehtoja, joita on tarjolla esimerkiksi tieteellisen julkaisemisen ja aineistohallinnan puolella. Siksi avoimen tieteen koulutustoiminta on keskeisessä asemassa. Koulutusta onkin järjestetty paitsi tutkimusorganisaatioissa myös Avoin tiede ja tutkimus -hankkeen toimesta. Hanke on kuluneen vuoden aikana järjestänyt eri puolilla maata 11 koulutusta, joissa on ollut vuoden mittaan yli 1000 osallistujaa. Lisäksi syksyllä valmistui Avoimen tieteen [verkkokurssi](#), joka jo muutamassa kuukaudessa sai yli 3000 sivulatausta.

Hankkeen [työryhmissä](#) on tehty paljon selvitys- ja suunnittelutyötä esimerkiksi palveluihin, oikeudellisiin kysymyksiin ja avoimeen julkaisemiseen liittyen. [Yksi vuoden painopistealueista oli kansalaistiede](#), jonka tiimoilta on kerätty tietoa ja järjestetty tapahtumia. Lisäksi useissa [Tieto käyttöön -hankkeissa](#) on tehty monenlaista tutkimus- ja kehitystyötä avoimen tieteen edistämiseksi ja tuotosten avaamiseksi.

Kuva: Flickr/Joy CC 2.0 BY

Avoin tutkimus tarvitsee tuekseen kattavia, yhteentoimivia ja tehokkaita palveluita. Näiden kehittäminenkin edistyi vuoden aikana, kun [tavoitetila ja arkkitehtuuriperiaatteet](#) julkaistiin alkuvuodesta ja palvelukarttaa lähdettiin kehittämään niiden mukaisesti. Pitkäaikaissaatavuuden puolella julkaistiin pilottikokeiluja esittelevä [selvitys](#) ja aineistohallinnan

suunnitteluyökalua, [DMPTuulia](#), käytettiin ensimmäisen kerran laajasti Suomen Akatemian syksyn haussa.

Vuoden aikana julkaistiin myös [tietoja](#) siitä, miten paljon rahaa suomalainen tiedeyhteisö on maksanut viime vuosina tieteellisten julkaisujen tilausmaksuina. Samaan aikaan kun avoimen julkaisun malleja viedään aktiivisesti eteenpäin useassa eri hankkeessa, tilanne kustantajaneuvotteluissa äityi niin vaikeaksi, että reippaasti yli kaksi tuhatta tutkijaa allekirjoitti [kannanoton](#), jossa vaadittiin kustantajilta reilumpaa suhtautumista tieteen tekemiseen ja avoimuuteen. Tämäkin osaltaan kertoo siitä, että tutkijat ovat heräämässä avoimuuden hyötyihin.

Marraskuussa [Nordic Open Science Forum](#) kokosi Helsinkiin lähes pari sataa asiantuntijaa. Tilaisuudessa julkaistiin myös tähänastisen hankkeen ulkoinen [arviointi](#). Hankkeen nykyistä kokonaisvaltaista, osallistavaa ja käytäntölähtöistä otetta kiiteltiin, mutta esimerkiksi avoimeen innovointiin toivottiin lisää panostusta ja vaikutusta innovaatioekosysteemiin pidettiin vielä vähäisenä. Myös aktiivisempaan kansainväliseen toimintaan rohkaistiin.

Ensi vuonna tietojärjestelmäpalveluiden kehittäminen jatkuu yhä enemmän käyttäjäkeskeisenä ja yhteentoimivuuteen rakentuvana viiterkkitehtuurin osoittamalla tavalla. Koulutus keskittyy paljolti käytännön aineistohallintaan tutkimustyössä ja ensi syksyn Foorumissa voimme varmaan yhdessä arvioida, onko maamme jo yksi avoimen tieteen ja tutkimuksen johtavista maista. Aika hyvältä näyttää, mutta tekemistäkin riittää, kun taivas näin on kattona.